

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rahalain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että markan ulkoinen arvo määritellään Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden valuuttojen kurssien perusteella. Lakiehdotuksen perusteella markan ulkoisen arvon määrittelytapa muuttuu, mutta muutok-

sen yhteydessä valuuttojen markkakurssit pysyvät ennallaan.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Rahalain 2 §:n mukaan markan ulkoinen arvo ilmaistaan valuuttaindeksilukuna, joka osoittaa Suomen ulkomaankaupan kannalta tärkeiden vaihdettavien valuuttojen kurssien keskimääräisen muutoksen. Valtioneuvosto vahvistaa Suomen Pankin esityksestä valuuttaindeksin laskentaperusteet ja indeksiluvun vaihtelualan rajat.

Kun nykyinen valuuttaindeksi otettiin käyttöön 1 päivänä marraskuuta 1977, pääomaliikkeet olivat vähäisiä laajan valuutansäännöstelyn takia. Valuutansäännöstelyn seurauksena valuuttakurssi- ja rahapoliittiset päätökset voitiin pitkälti eriyttää. Valuuttakurssipoliittiset päätökset perustuivat usein avoimen sektorin hintakilpailukyyn kehitykseen, ja rahapolitiikalla pyrittiin suhdannekehityksen vakauttamiseen. Niissä oloissa ulkomaankauppapainoihin perustuvan valuuttaindeksin katsottiin sopivan hyvin kansainvälisten valuuttakurssisuhteiden muutosten vaikutusten vaimentamiseen.

Raha- ja valuuttakurssipolitiikan eriyttäminen ei enää ole mahdollista pääomaliikkeiden vapautumisen jälkeen. Koron muutokset ja valuuttakurssiodotukset liittyvät läheisesti toisiinsa. Kun korkotasoa esimerkiksi nostetaan aktiivisin rahapoliittisin toimenpitein, luotonot-

to ulkomailta ja kansainväliset sijoitukset Suomeen lisääntyvät. Tämän vuoksi valuuttakurssi pyrkii vahvistumaan eli revalvoitumaan. Vastaavasti korkotaso muuttuu, kun valuuttakurssin odotetaan vahvistuvan tai heikentyvän: korot nousevat, kun kurssin odotetaan devalvoituvan ja laskevat, kun kurssin odotetaan revalvoituvan.

Näissä oloissa Suomen Pankilla on periaatteessa kaksi tapaa harjoittaa keskuspankkipolitiikkaa. Toinen mahdollisuus on muuttaa kotimaista korkotasoa suhdannekehityksen mukaisesti. Tämän edellytyksenä on, että valuuttakurssi voi määräytyä vapaasti kysynnän ja tarjonnan perusteella. Toinen mahdollisuus on kiinnittää valuuttakurssi jonkin muun maan valuuttaan tai useasta valuutasta muodostettuun valuuttakoriin. Tällöin korko suhteessa tämän maan tai näiden maiden korkotasoon määräytyy puhtaasti markkinoiden kokeman valuuttakurssiepävarmuuden perusteella. Kiinteä valuuttakurssi tarkoittaa samalla, että sitoudutaan harjoittamaan kutakuinkin samalaista raha- ja muuta talouspolitiikkaa kuin siinä maassa tai maaryhmässä, jonka valuuttaan valuuttakurssi on sidottu. Talouspolitiikan inflaationormi muodostuu samaksi kuin sidonnan kohteena olevassa maassa tai maa-ryhmässä.

Viime vuosina pyrkimykset kiinteisiin valuuttakursseihin ovat eri maissa selvästi voimistuneet. Euroopassa useat Euroopan yhteisöjen jäsenvaltiot ovat sitoneet valuuttansa toisiinsa Euroopan rahajärjestelmän EMS:n (European Monetary System) kautta. Tässä järjestelmässä valuutat saavat vaihdella tietyissä rajoissa ($\pm 2\frac{1}{4}$ tai ± 6 %) suhteessa toisiinsa, ja koko järjestelmä kelluu suhteessa järjestelmän ulkopuolisiin valuuttoihin. Valuuttakurssien keskinäisiä suhteita voidaan muuttaa vain järjestelmään osallistuvien valtioiden yhteisellä päätöksellä.

Järjestelmän ulkopuolella olevista maista Itävalta on pitkään sitonut oman valuuttansa ulkoisen arvon Saksan markkaan. Syksyllä 1990 Norja luopui ulkomaankauppapainoihin perustuvasta valuuttaindeksistä ja sitoi yksipuolisella päätöksellä valuuttansa ulkoisen arvon Euroopan yhteisöjen valuuttayksikköön ECUun (European Currency Unit). Ruotsi teki samanlaisen päätöksen toukokuussa 1991.

Lisääntyvä raha- ja finanssipolitiikan koordinatio Euroopan yhteisöjen maissa on omiaan vakauttamaan rahataloudellisia oloja. Euroopan taloudellisen yhdentymisen myötä pyritään entisestään tiivistämään tätä koordinatiota. Suunnitelmien mukaan yhteisömaiden valuuttojen kurssit kiinnitetään pysyvästi toisiinsa ja luodaan yhteinen keskuspankki.

Yhteistyö on kuitenkin muuttumassa entistä enemmän Euroopan yhteisöjen sisäiseksi toiminnaksi, johon ulkopuoliset maat eivät voi osallistua. Sen sijaan ulkopuoliset maat voivat hyödyntää rahataloudellista vakautta kiinnittämällä valuuttansa Euroopan yhteisöjen valuuttayksikköön.

2. Ehdotettu muutos

Vaikka Suomen nykyinen valuuttaindeksi on toiminut hyvin, muutokset rahataloudellisessa ympäristössä ja Suomen talouden integroituminen muuhun Eurooppaan puoltaisivat markan ulkoisen arvon laskentaperusteiden muuttamista. Markan ulkoisen arvon sitominen yksinomaan Euroopan valuuttoihin olisi omiaan vakauttamaan markan valuuttakurssin kehitystä suhteessa näihin maihin. Tämä olisi hyvin sopusoinnussa entistä tiiviimpään yhteistyöhön tähtäävien pyrkimysten kanssa.

Lisäksi valuuttakorin rakenteelle asetetut talouspoliittiset tavoitteet ovat pääomanliikkei-

den vapautumisen jälkeen muuttuneet. Tähänastista selkeämpi ja tiukempi inflaationnormi vahvistaisi alhaiseen inflaatioon tähtäävän talouspolitiikan edellytyksiä. Euroopan yhteisöjen valuuttakurssiyhteistyössä mukana olevien maiden inflaatiovauhti on viime vuosina ollut keskimäärin selvästi hitaampi kuin niissä maissa, jotka ovat kiinnittäneet valuuttansa ulkomaankaupan perusteella laskettuun valuuttakoriin.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että Suomen marka sidottaisiin Suomen yksipuolisella päätöksellä Euroopan yhteisöjen maiden valuuttoihin. Teknisesti muutos ei merkittävästi vaikuttaisi markan ulkoisen arvon määrittymiseen, sillä yhteisöjen valuuttayksikössä mukana olevien ja siihen sitoutuneiden valuuttojen osuus on nykyisessä indeksissä jo noin 85 %. Valuuttakorista jäisivät pois Yhdysvaltojen dollari, Japanin jeni ja Sveitsin frangi. Ruotsin ja Norjan kruunut jäisivät myös uuden korin ulkopuolelle, mutta markan kurssi pysyisi suhteessa näihin valuuttoihin vakaana, koska myös nämä valuutat on kytketty Euroopan yhteisöjen valuuttayksikköön. Vakiintuneen käytännön mukaisesti vaihtelualan rajoja ei vahvistettaisi edelleenkaan rahalaissa, vaan rajat jäisivät valtioneuvoston päätettäväksi. Vaihtelualan laajuus on tarkoitus säilyttää entisellään 6 %:na.

Suomen Pankki huolehtisi interventio-politiikalla siitä, että Euroopan yhteisöjen maiden valuuttojen perusteella määritelty markan kurssi pysyy valtioneuvoston vahvistaman vaihtelualan rajoissa.

Poikkeustilanteissa Suomen Pankilla olisi jatkossakin oikeus tilapäisesti poiketa vaihtelualan rajoista. Toimenpide olisi välittömästi saatettava valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Lakiehdotuksen tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi on tarkoitus tehdä valtioneuvoston päätös, jolla laskentaperusteet markan ulkoisesta arvosta määritellään.

Nyt laadittu lakiehdotus pohjautuu eduskunnan pankkivaltuusmiesten 4 päivänä kesäkuuta 1991 tekemään esitykseen. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rahalain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä maaliskuuta 1962 annetun rahalain (276/62) 2 §:n 1—3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 1 momentti 16 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (959/83) ja 2 §:n 2 ja 3 momentti 28 päivänä lokakuuta 1977 annetussa laissa (759/77), seuraavasti:

2 §

Markan ulkoinen arvo määritellään Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden valuuttojen kurssien perusteella.

Valtioneuvosto vahvistaa Suomen Pankin esityksestä markan ulkoisen arvon laskentaperusteet ja sen vaihtelualan rajat. Esityksen tekemisestä päättävät eduskunnan pankkivaltuusmiehet Suomen Pankin johtokunnan ehdotuksen perusteella.

Suomen Pankki huolehtii siitä, että markan

ulkoinen arvo pysyy vaihtelualan rajoissa. Vakavan häiriön sattuessa valuuttamarkkinoilla Suomen Pankilla on kuitenkin oikeus tilapäisesti olla noudattamatta vaihtelualan rajoja. Tällainen asia on niin pian kuin mahdollista saatettava valtioneuvoston käsiteltäväksi siten kuin 2 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1991.

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

Laki

rahalain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivän maaliskuuta 1962 annetun rahalain (276/62) 2 §:n 1—3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 1 momentti 16 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (959/83) ja 2 §:n 2 ja 3 momentti 28 päivänä lokakuuta 1977 annetussa laissa (759/77), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Markan ulkoinen arvo ilmaistaan valuuttaindeksilukuna, joka osoittaa Suomen ulkomaankaupan kannalta tärkeiden vaihdettavien valuuttojen kurssien keskimääräisen muutoksen.

Valtioneuvosto vahvistaa Suomen Pankin esityksestä valuuttaindeksin laskentaperusteet ja indeksiluvun vaihtelualan rajat. Esityksen tekemisestä päättävät eduskunnan pankkivaltuusmiehet Suomen Pankin johtokunnan ehdotuksen perusteella.

Suomen Pankki huolehtii siitä, että valuuttaindeksiluku pysyy vaihtelualan rajoissa. Vakavan häiriön sattuessa valuuttamarkkinoilla Suomen Pankilla on kuitenkin oikeus tilapäisesti olla noudattamatta *valuuttaindeksin* vaihtelualan rajoja. Tällainen asia on niin pian kuin mahdollista saatettava valtioneuvoston käsiteltäväksi siten kuin 2 momentissa säädetään.

Ehdotus

2 §

Markan ulkoinen arvo *määritellään Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden valuuttojen kursien perusteella.*

Valtioneuvosto vahvistaa Suomen Pankin esityksestä *markan ulkoisen arvon* laskentaperusteet ja *sen* vaihtelualan rajat. Esityksen tekemisestä päättävät eduskunnan pankkivaltuusmiehet Suomen Pankin johtokunnan ehdotuksen perusteella.

Suomen Pankki huolehtii siitä, että *markan ulkoinen arvo* pysyy vaihtelualan rajoissa. Vakavan häiriön sattuessa valuuttamarkkinoilla Suomen Pankilla on kuitenkin oikeus tilapäisesti olla noudattamatta vaihtelualan rajoja. Tällainen asia on niin pian kuin mahdollista saatettava valtioneuvoston käsiteltäväksi siten kuin 2 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1991.
